

KEMIALLISET KAAVAT

Tunnin sisältö

- Kemiallinen kaava
  - Mitä eri tyyppejä?
  - Milloin tarvitaan, mahdollisuudet ja erikoisuudet?
  - Esimerkki

Kemiallinen kaava

- Ilmoittaa yhdisteen koostumuksen
- Alkuaineet merkitään niiden kemiallisilla merkeillä esim. hiili "C", vismutti "Bi" jne.
- Alaindeksillä merkitään kyseisen alkuaineen lukumäärä yhdisteessä.
- Sulkeiden jälkeen tuleva alaindeksi merkkää sulkeissa olevien alkuaineiden lukumäärää

Empiirinen kaava

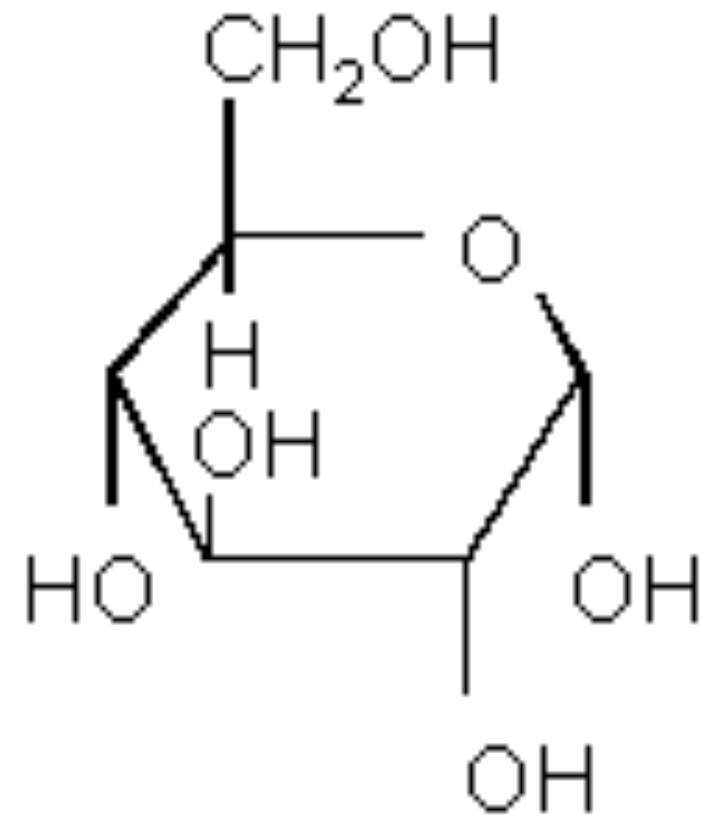
- Empiirinen kaava eli suhdekaava ilmoittaa atomien suhteet, mutta EI atomien tarkkoja lukumääriä molekyylissä.
  - Esim. kuusihiilisten molekyylien glukoosin ja fruktoosin empiirinen kaava on CH_2O
  - Esim. CaCl_2 on suola, jossa on kahta kloridi- ionia kohden yksi kalsiumioni.
  - Huom! Suoloilla aina empiirinen kaava! Miksi?
- Polttoanalyysitehtävät ("combustion analysis, empirical formula")

Molekyylikaava

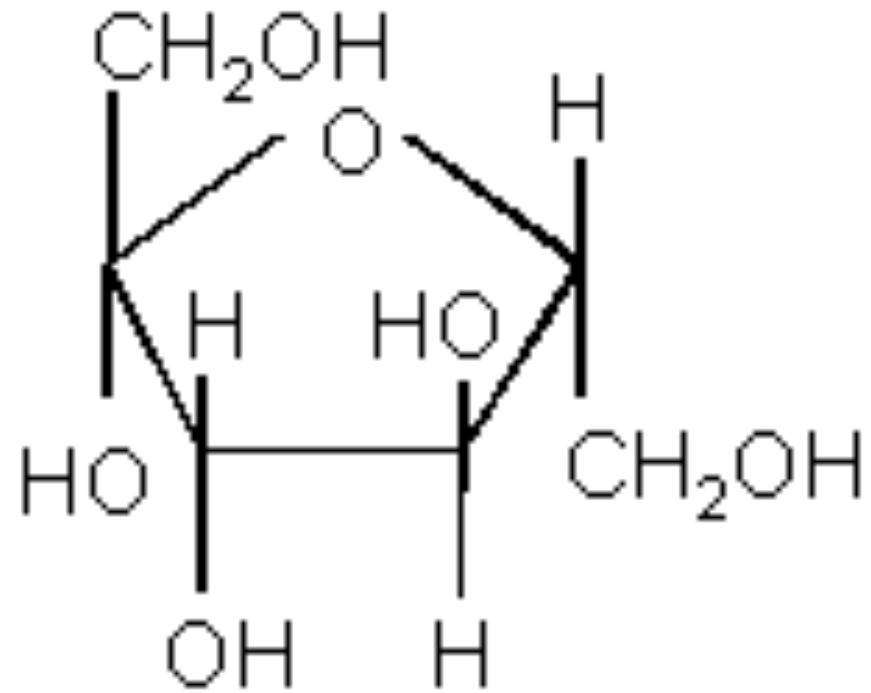
- Molekyylikaava
  - Ilmoittaa eri alkuaineiden tarkan määrän **yhdessä molekyylissä** (merkitään alaindekseillä), mutta EI tarkkaa rakennetta.
  - Kirjoitusjärjestys: C, H, heteroatomit aakkosjärjestyksessä
  - Esim. metaani CH₄ tai arakidonihappo C₂₀H₃₂O₂
  - Monilla ERI yhdisteillä sama: glukoosilla ja fruktoosilla kaava on C₆H₁₂O₆

Empiirinen vai molekyylikaava?

- Glukoosi: empiirinen kaava CH_2O , mutta molekyylikaava $\text{C}_6\text{H}_{12}\text{O}_6$
- Joskus merkitään $(\text{CH}_2\text{O})_x \rightarrow$ glukoosille $x = 6$
- Tietyt tehtävätyypit: "Määritä empiirinen kaava yhdisteelle, jonka sisältämien atomien massaprosenttiosuudet ovat seuraavat...
Tämän jälkeen määritä yhdisteen molekyylikaava, kun sen moolimassa on Y"

glucose

fructose

Esimerkki

- Määritä aspartaamin empiirinen kaava, kun sen tiedetään sisältävän **57,14% C, 6,16% H, 9,52% N, and 27,18% O**. Määritä myös sen molekyylikaava, kun yhdisteen moolimassa on **294.30 g/mol**.

Esitä eteenin (C₂H₄) Lewis-rakenne,
Kekulé'n rakenne sekä tikkukaava.